

A man in chainmail armor is shown from the chest up, holding a large red shield. The shield features a gold lion rampant and the text 'JEVIE SRDCE' in a stylized, white, serif font. The background is a bright, hazy yellow sky.

JEVIE SRDCE

*Najväčším nepriateľom
každého hrdinu je zrada*

BEN KANE

IKAR

BEN KANE

JEVIE
SRDCE

Preložil Otto Havrila

IKAR

Ben Kane
LIONHEART

Copyright © Ben Kane 2020
Maps copyright © Neil Gower 2020
First published by Orion Fiction, London.
Translation © 2023 by Otto Havrila
Cover Design Henry Steadman/Orion Books
Images © Henry Steadman
Slovak edition © 2023 by IKAR, a.s.

Z anglického originálu Lionheart (Orion Fiction, an imprint
of The Orion Publishing Group Ltd., London 2021)
preložil Otto Havrila.
Redigovala Martina Šebeková.
Korigovala Nikola Kubaliaková.
Obálku podľa originálu upravil Augustín Putera.
Technická redaktorka Helena Oleňová.
Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s., Bratislava roku 2023
ako svoju 2 096. publikáciu v elektronickej podobe.
Sadzba a zalomenie do strán ITEM, spol. s r. o., Bratislava.

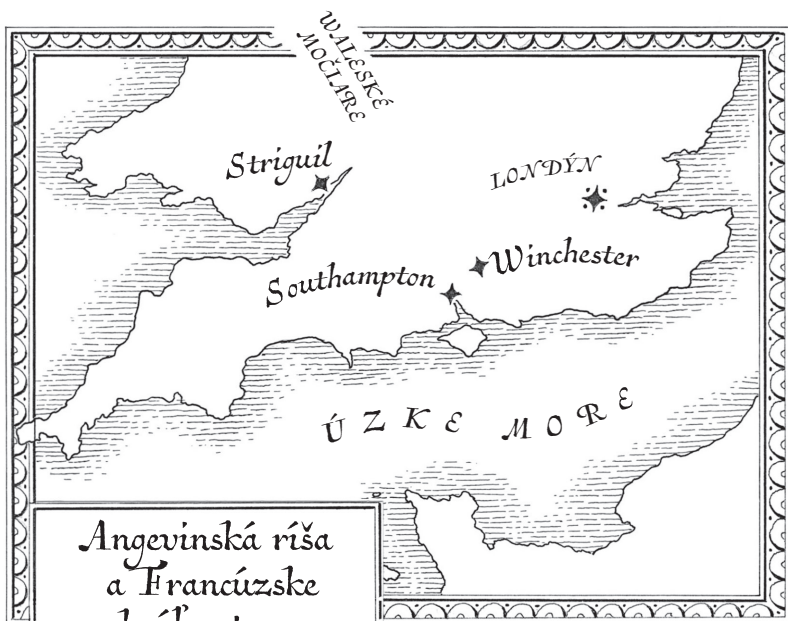
ISBN 978-80-551-9017-4

Joeovi Schmidtovi,
neobyčajnému ragbyovému trénerovi,
s najhlbšou úctou.

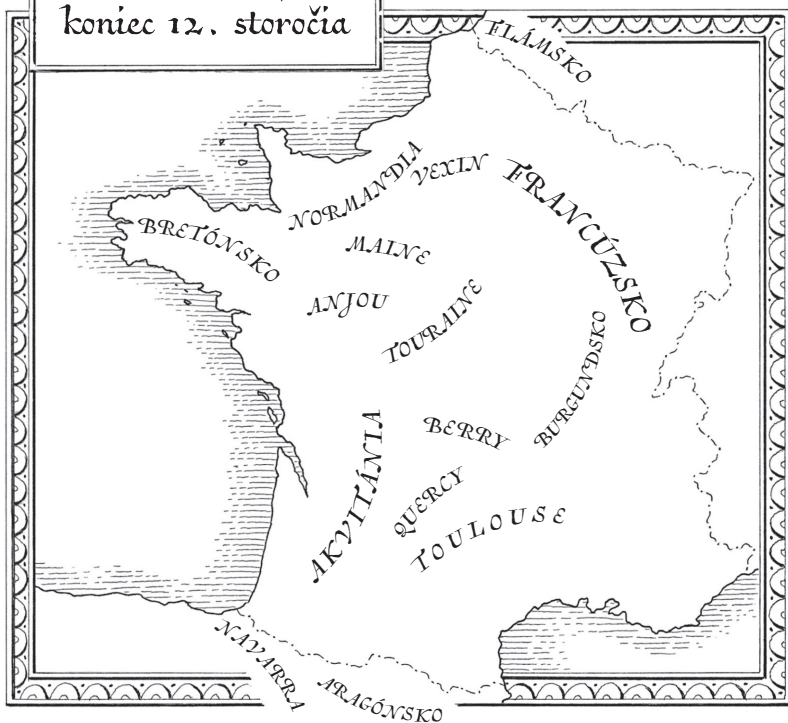
Napriek sklamaniu s Japonskom si teba i tvoj odkaz
budú írski ragbyoví fanúšikovia ešte dlho pamätať.

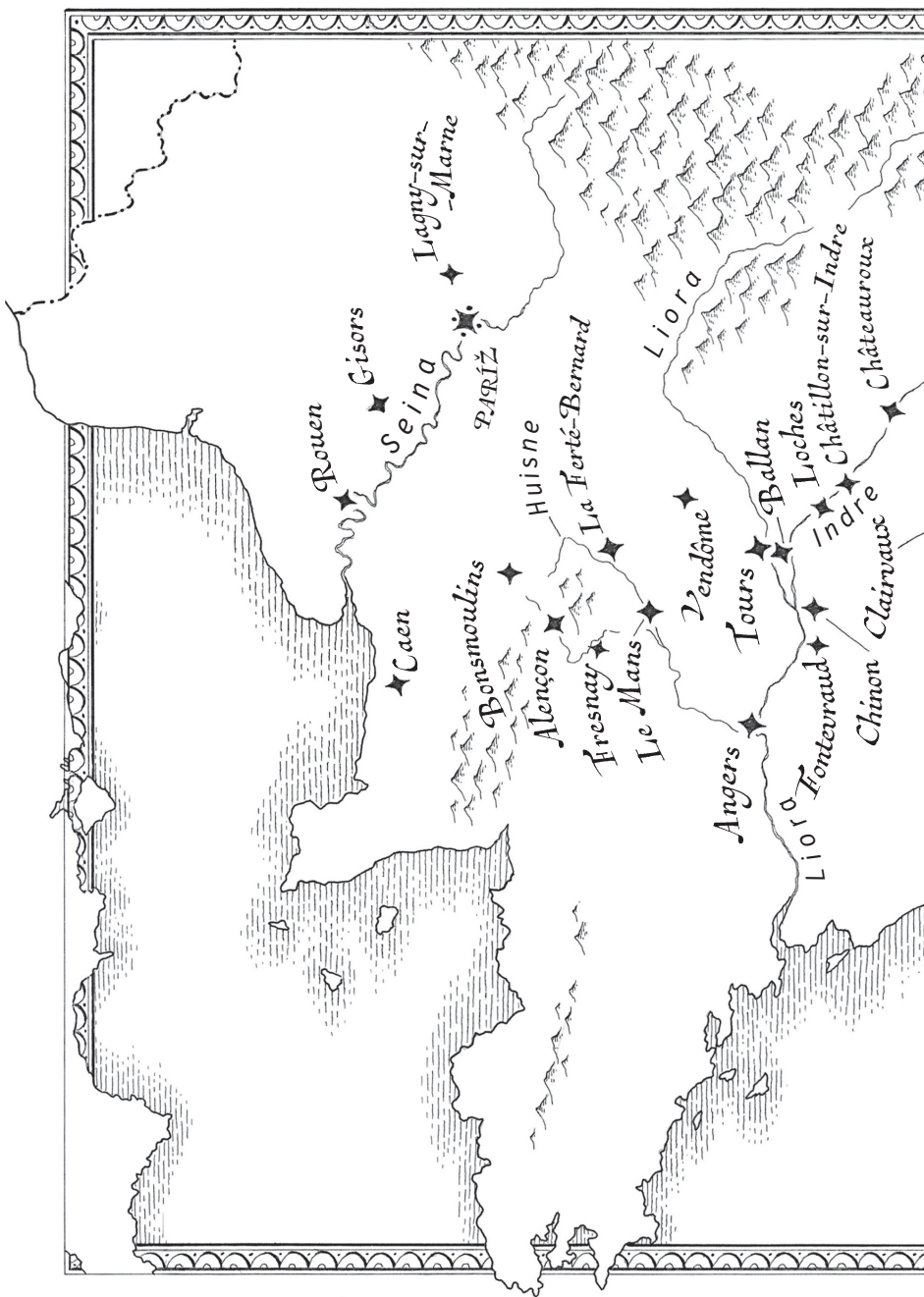
Želám ti veľa šťastia a úspechov v budúcnosti,
a ak budem mať šťastie a jedného dňa ťa stretnem,
pozvem ťa na pohárik!

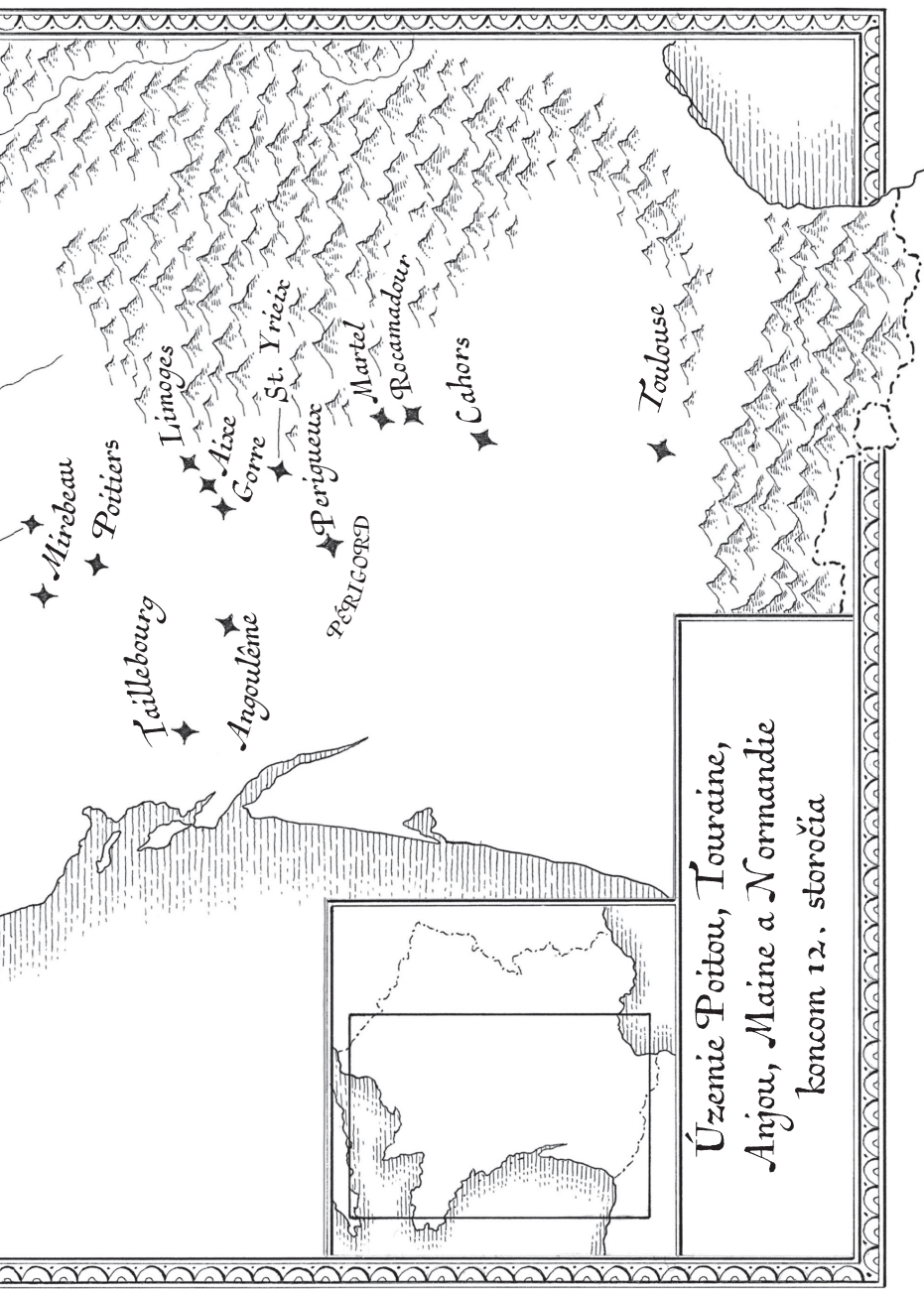
(P. S. Nevie si predstaviť vhodnejší názov knihy,
venovaný tebe.)

Angevinská ríša
a Francúzske
kráľovstvo,
koniec 12. storočia

◆ Mirebeau
◆ Poitiers

◆ Taillebourg

◆ Angoulême

◆ Limoges

◆ Aixe
◆ Corre

◆ St. Yrieix

◆ Perigueux

PERIGORD

◆ Martel

◆ Rocamadour

◆ Cahors

◆ Toulouse

Územie Poitou, Touraine,
Anjou, Maine a Normandie
koncom 12. storočia

POSTAVY

(Hviezdičkou sú označené skutočné historické postavy.)
Ferdia Ó Catháin/Rufus, írsky šľachtic zo severného Leinsteru.

V Striguile:

Robert FitzAldelm, „Čižma a päst“, rytier.

Richard de Clare, gróf z Pembroke (zosnulý).*

Aoife, jeho manželka a vdova.*

Isabel, ich dcéra.*

Gilbert, ich syn a dedič.*

Rhys, waleská sirota.

Hugo, Walter, Reginald a Bogo, panoši.

Veľká Mary, práčka.

FitzWarin, rytier a priateľ Roberta FitzAldelma.

Gilbert de Lysle, posol vojvodu Richarda.

Guy FitzAldelm, rytier a brat Roberta FitzAldelma.

Anjouovci a ich spolupracovníci:

Henrich II., kráľ Anglicka a Anjou.*

Alienor (Eleonóra) Akvitánska, jeho manželka.*

Henrich, Mladý kráľ, najstarší žijúci syn Henricha II.*

Richard, vojvoda akvitánsky a druhý syn Henricha II.*

Geoffrey, gróf bretónsky a tretí syn Henricha II.*

Ján Bezzemok, najmladší syn Henricha II.*

Matilda*, jedna z Henrichových dcér, vydatá za Heinricha
der Löwe*, bývalého vojvodu Saska a Bavorska.

Alienor, Juvette, Matildine slúžky.
Beatrice, slúžka kráľovnej Alienor.
Geoffrey, nevlastný syn Henricha II. a jeho kancelár.*
Geoffrey de Brûlon, rytier.*
Maurice de Craon, rytier.*
Hawise z Gloucesteru, nevesta princa Jána.*

Richardova družina:

André de Chauvigny, rytier a bratanec vojvodu Richarda.*
John de Beaumont, rytier.
John de Mandeville, Louis, „Lasica“ John, panoši.
Philip, panoš a Rufusov priateľ.
Owain ap Gruffydd, waleský rytier.
Richard de Drune, anglický vojak.

Družina Mladého kráľa:

William Marshal, rytier.*
Adam d'Yquebeuf, rytier.*
Thomas de Coulonces, rytier.*
Baldwin de Béthune, rytier.*
Simon de Marisco, rytier.*
Heloise z Kendalu, zverenkyňa Williama Marshala.*
Jocelin, panoš Williama Marshala.
Jean d'Earley, panoš Williama Marshala.*

Ďalšie postavy:

Filip Kapet*, francúzsky kráľ a syn kráľa Ľudovíta* (zosnulý).
Bertran de Born, trubadúr.*
Gróf Vulgrin Taillefer z Angoulême.*
Matilda, jeho dcéra.*
William a Adémar Tailleferovci, Vulgrinovi bratia.*
Gróf Aimar z Limoges, ich nevlastný brat.*
Filip, flámsky gróf.*
William des Barres, jeden z Filipových rytierov.*
Gróf Raymond z Toulouse.*
Gróf Hugh z Burgundska.*
Peter Seillan, blízky radca grófa Raymonda.*

PROLÓG

Dejiny si pamätajú veľkých. Kráľov, cisárov, pápežov. Obyčajní ľudia ako vy a ja končia v hrobch bez mena. Náš pohreb necelebruje arcibiskup, nad miestom nášho posledného odpočinku sa netýči veľkolepý náhrobok. No niektorí z nás boli pri tom, keď osud kráľovstiev visel na vlásku a naoko prehraté bitky sa náhle zvrtili a skončili sa víťazstvom. Aj keď na nás pisári a dejepisci zabudli, pomohli sme mocným na ceste k sláve a uznaniu.

Teraz som už bielovlasý zhrbený starec, no kedysi som sa oháňal mečom po boku najlepších mužov. Celý kresťanský svet pozná Richarda, kráľa Anglicka, vojvodu z Normandie, grófa z Bretónska a Anjou – Richarda Levie srdce. Málokto počul o jeho rytierovi Rufusovi a asi nikto o Ferdiovi Ó Catháinovi. Nemrzí ma to. Richardovi som neslúžil pre bohatstvo či slávu. Vernosť, to je dôvod, prečo som bol a stále som jeho služobníkom, hoci je už tridsať rokov po smrti, Boh ochraňuj jeho dušu.

Zrak sa mi zahmlieva, svaly slabnú. Kedysi bolo mojou potechou nosiť zbroj a jazdiť na koni; teraz som rád, keď sa došuchcem k lavici na priedomí a na slnku si trochu zohrejem staré kosti. Ak si smrť po mňa nepríde túto zimu, tak

určite na budúcu. Budem pripravený, no modlím sa, aby mnisi mali dosť času zaznamenať moje rozprávania, skôr ako vydýchnem naposledy.

Sedemdesiat krížikov na chrbte, toľko nebolo dopriate ani mužom odo mňa lepším. Prežil som bohatý život. Na rozdiel od mnohých iných som poznal radosť z pravej lásky. S hrdosťou v srdci som privítal na tomto svete svojich synov a dcéru. Moji druhovia v zbrani mi boli bližší než bratia. Život mi neraz poznačili nešťastie a smútok, sú to však len skúšky, ktoré na nás zoslal Boh. Človek môže len prijať svoj údel a kráčať ďalej.

Vraví sa, že Božie cesty sú nevyspytateľné. Určite to platí o mojej ceste životom. Z neznámych končín Írska som prišiel do Anglicka, kde som vstúpil do služieb najväčšieho bojovníka našich čias – Richarda Coeur de Lion. Spolu sme obliehali hrady a bojovali v desiatkach bitiek. Za Richarda som prelieval krv a zabíjal. Nie som na to hrdý, musím však povedať, že som zaňho aj vraždil. Vyznal som sa z týchto hriechov, no nič neľutujem. Nech mi Boh odpustí, ale keby som mal silu, tých mužov by som zabil znovu.

Budem pokračovať, inak by sme hovorili o mojej duši do západu slnka. Bol som pri tom, keď sa Richard naposledy stretol so svojím otcom Henrichom, aj vo Westminsterском opátstve, keď ho korunovali. Na Cypre som zachránil jeho kráľovnú a takmer som pritom prišiel o život. V Arsure sme bojovali bok po boku a porazili sme Saladinu; krátko nato sme sa dostali takmer až k bránam Jeruzalema. Keď Richarda na spiatočnej ceste zo Svätej zeme zradili, boli sme spolu v žalári. Od jeho brata, toho prašivého psa Jána, som mu pomohol získať to, čo mu patrilo. Aj on je už po smrti, tak ako Richard – dúfam, že sa škvarí v pekle.

Ale to už predbieham; ešte som ani poriadne nezačal a už som takmer vyrozprával koniec. Možno ti pripadá

čudné, vážený čitateľ, že anglickému kráľovi slúžil Ír. Ďakujem všetkým svätým, že sa to nedozvedel môj nebohý otec. Ľutoval som to niekedy? Občas áno, no prísaha - keď ju už zložíte - je posvätná a puto priateľstva, ukuté vo vojne, sa nedá pretrhnúť. Možno sa vám zdá, že táram dve na tri. Odpusťte starému človeku.

Vráťme sa o polstoročie naspäť a poďme pekne od začiatku...

Prvá část

1179

PRVÁ KAPITOLA

Dvtedy, čo bývalý zradcovský leinsterský kráľ Diarmait MacMurchada pozval do Írska Angličanov, ubehlo desať rokov. Ich víťazstvo rozhodne nebolo úplné, no sivi cudzinci, ako sme ich volali, mali prevahu. Dôkazom bolo nielen zabratie územia pozdĺž východného pobrežia, ale aj to, že anglickému panovníkovi Henrichovi prisahali vernosť mnohí írski provinční králi. Veľký úder našim nádejam zasadil pred štyrmi rokmi aj kráľ Ruairidh z Connachtu, ktorý mu takisto prisľúbil vernosť.

Môj otec bol nižší šľachtic zo severného Leinsteru, a keď sa Diarmait spriahol s Angličanmi, ponúkol svoje služby Ruairidhovi. Otec, nahnevaný Ruairidhovou zradou, urobil niečo nepredstaviteľné – pridol sa ku kráľovi Ulsteru, nášmu odvekému nepriateľovi, ktorého však votrelci stále neporazili. Bol to nerozvážny krok. Keď k nám vtrhol nepriateľ, Ulster nevyslyšal naše prosby. Bojovali sme udatne, no naše kraje zakrátko padli.

Zajali ma ako záruku, aby sa naša rodina viac nebúrila, a poslali ma do Dublinu. Odtiaľ som sa plavil na mohutnej plachetnici po mori smerom na východ k zamračenému waleskému pobrežiu posiatemu hradmi. Stačí obsypať krajinu takými pevnosťami, rozmýšľal som zachmúrene,

a obyvatelia, ktorí nemajú kam utiecť, nakoniec skončia ako moji rodičia. V duchu som znovu videl útok anglických rytierov, ktorí rozdrvili našich ľahko vyzbrojených bojovníkov ako nezastaviteľná vlna.

Plavba sa skončila v Anglicku pri pevnosti Striguil. Ležala na strmom útese s výhľadom na rieku Wye a bývala v nej rodina de Clare. Bol to najväčší hrad, aký som kedy videl. Mocnú obdĺžnikovú vežu obklopovala palisáda hadiaca sa na vrchole kopca. Za ňou sa zo všetkých strán – okrem tej od rieky Wye – ťahala obranná priekopa. Nedal som to najavo, no hrad na mňa urobil dojem. Ak toto bol príbytok grófa, ako potom muselo vyzerat' obydlie kráľa? Angličania nie sú len vynikajúci bojovníci, pomyslel som si, ale aj stavitelia. Znovu sa ma zmocnili obavy, že írski náčelníci a králi nikdy nezaženú votrelcov do mora, no potlačil som ich, lebo sa mi videlo, že ak podľahnem zúfalstvu, budem na tom ešte horšie. Snívaj o tom, že tvoja vlasť porazí Angličanov, povedal som si, a všetky útrapy budeš znášať ľahšie.

Mal som devätnásť rokov, bol som vyšší než väčšina mužov, strapatý, kostnatý, bezočivý, rozprával som trochu po francúzsky, no po anglicky som nevedel ani slovo. Odvtedy, čo ma otec s kamennou tvárou odovzdal do zajatia, som si vytrpel svoje. Vzal som si k srdcu slová, ktoré mi povedal na rozlúčku – „Ustúp, len keď budeš musieť. Rob len to, čo musíš.“ –, a nepočúval som žiadne príkazy. V prvý deň som surovému rytierovi, ktorému ma zverili do opateri, vynadal do prašivých psov a ešte som k tomu dodal, že jeho matka poskytovala mužom služby v temných uličkách Dublinu. Nerozmýšľal som, aké to bude mať následky. Niektorí členovia jeho družiny boli Íri a preložili mu, čo som povedal.

Za svoje urážky v prvý deň som si vyslúžil bitku a za neskoršie tvrdohlavé správanie sa mi nedostalo úcty, iba

ďalších bitiek a menej jedla. Pri spätnom pohľade žasnem, aký som bol zaťatý a, čo je ešte dôležitejšie, krátkozraký. Počas plavby som sa náramne skamarátil s rytierovými čižmami a päšťami. Lomcoval mnou taký hnev a poníženie, že by som ho najradšej šmaril do mora alebo mu urobil niečo horšie, keby som sa dostal k zbrani. Vedel som však, že keby som to spravil, sám by som skončil na morskom dne, preto som si nenávisť nechal na inokedy.

„Rufus.“

Ani som sa nepohol, stále som si nezvykol na meno, ktoré mi dal môj väznoteľ, lebo nevedel, či skôr nechcel vysloviť moje pravé meno Ferdia. Uprene som hľadel na postavy stojace na drevenom móle pod hradom. Zdalo sa, že chýr o našom príchode nás predbehol. Netušil som, kto nás privíta, keď vystúpime z lode, no nebol to Richard de Clare, gróf z Pembroku, jeden z hlavných šľachticov, ktorí vtrhli do Írska. Bol mŕtvy, chválapánubohu. Aj keby ešte žil, neunúval by sa sledovať príchod takého zajatca ako ja. Ani jeho manželka grófka Aoife, ktorá tu od jeho smrti bývala. Bola to vychýrená krásavica, aspoň som mal večer o čom snívať a nemusel som myslieť na to, že mám tenkú prikrývku a tvrdú pričiňu.

„Rufus, ty pes!“ nahnevane kričal Čižma a päšť – tak som nazval tupého rytiera Roberta Fitz-Aldelma, ktorý nás mal na starosti.

Konečne som naňho upriamil pozornosť. Poznal som slovo Rufus i slovo *chien*. Mám rovnaký pôvod ako ty, pomyslel som si opovržlivo. Ešte stále ma boleli rebrá od jeho posledného útoku, no stále som zaťato pozeral na mólo a myslel na Aoife. Dcéra Diarmaita MacMurchadu, kráľa Leinsteru, a vdova po Richardovi de Clare bola paňou môjho osudu.

„Rufus!“

Nepočul som.

Vtom akoby mi čosi vybuchlo v hlave a vzápätí sa mi zatmilo pred očami. Úder bol taký silný, že som narazil do jedného člena posádky a zletel na palubu. Čižma a päšť sa do mňa pustil so zvyčajnou vervou, no ako vždy si dával pozor, aby ma nekopol do hlavy. Bol prefíkaný ako líška, dobre vedel, že na také dačo nedostal dovolenie.

„*Areste!*“ ozval sa ostrý veliteľský hlas. Dievčenský.

Aj toto francúzske slovo som poznal, znamenalo *prestaň*.

Rozbúchalo sa mi srdce. Kopance ustali.

Dievčina prehovorila znova, niečo sa nahnevane opýtala. Netušil som čo.

Čižma a päšť čosi odvetil a odstúpil odo mňa. Tón jeho reči bol úctivý, no namrzený. Slovám som nerozumel.

Hoci sa mi ešte krútila hlava, otvoril som oči. Zbadal som šík hlavičiek klincov, škáry medzi doskami a pod nimi akúsi spenenú tekutinu, niekoľko palcov hlbokú. Do nosa mi udrel pach šťaniek – niektorí muži napriek príkazom kapitána neradi močili cez palubu – a zhnitého dreva. Potom som zbadal čižmy a topánky – tie prvé na nohách vojakov, druhé na nohách členov posádky –, zvinuté lano a sudy s vodou, medovinou a so soleným mäsom.

Čižma a päšť sa nevrátil. Usúdil som, že vzduch je čistý, a posadil som sa. Z brucha, chrbta, rúk a nôh mi vystreľovali šipy bolesti. Bol som rád, že ma netrafil do rozkroku. Fľochol som na Čižmu a päšť, ktorý sa ešte rozprával s dievčinou na móle. Priplávali sme k nemu a muži priväzovali loď hrubými lanami. Vstal som a chytil sa zábradlia. Ťasol som – tá dievčina bola ešte dieťa. Mohla mať takých šesť rokov. Mala na sebe tmavočervené šaty a tmavozelený plášť so strieborným lemom. Vážnu okrúhlu tvár jej lemovali dlhé pramene ryšavých vlasov o čosi svetlejších, než som mal ja.

Upriamila na mňa sivé oči. Ktovieprečo som mal pocit, že je Richardovou a Aoifinou dcérou. Nechápal som, čo tam robí. Na znak úcty, ktorú som však necítil, som sklonil hlavu, potom som jej znovu pozrel do očí.

„Si zranený?“ spýtala sa.

Od prekvapenia som otvoril ústa. Neprihovorila sa mi po francúzsky, ale mojou rodnou rečou.

Zavrel som ústa, aby som nevyzeral hlúpo, a vysúkal zo seba: „Prepáč. Nečakal som, že tu začujem írčinu.“

„Mama trvala na tom, že sa ju musíme naučiť. Si polovičná Angličanka, vravela, ale aj polovičná Írka.“

Hneď som pookrial. Usmial som sa. „Zdá sa, že tvoja mama je múdra žena. Aby som odpovedal na tvoju otázku, nemyslím, že mám niečo zlomené.“ Chcel som sa pozrieť na Čižmu a päšť, cítil som, že sa snaží pochopiť, o čom sa bavíme, no rozmyslel som si to. „Ďakujem ti, že si zasiahla.“

Pokývla hlavou.

Bola malá, ale zato vážna. Vzhľadom na jej pôvod to nie je nič neočakávané, pomyslel som si.

„Ako sa voláš?“

„Ferdia Ó Catháin.“

Zopakovala priezvisko a na moje prekvapenie ho vyslovila správne, s tvrdým k, tichým t a zvyšok slova ako hojn. Jej matka musela byť hrdá na svoj írsky pôvod, usúdil som s radosťou.

Čižma a päšť čosi zavrčal po francúzsky. Rozumel som len slovu Rufus.

„Vraví, že ťa volajú Rufus,“ povedalo dievča a pohodilo hlavou. „Už chápem prečo.“

Zakryl som si rukou ústa, pretože ma to napriek bolesti pobavilo. „Mama vravievala, že mám také ryšavé vlasy preto, lebo ma škriatkovia chytili za nohy a ponorili ma do kade s marenou. Teba tam museli ponoriť dvakrát.“

Dievčaťu sa vytratila vážnosť z tváre a zasmialo sa. „Aj ja ťa budem volať Rufus!“ Akiste čosi zbadalo v mojej tvári, lebo sa mu znovu zmenil výraz. „Alebo radšej nie?“

Opäť zasiahol Čižma a päšť. Hoci som po francúzsky nerozumel, bolo zrejmé, že chce, aby som vypadol z lode. Vojaci už stáli na móle, posádka im podávala štíty a zbrane zavinuté do koží.

Prehodil som nohu cez okraj lode a prehupol sa na mólo. Čižma a päšť šiel za mnou. Ukázal na cestičku, ktorá viedla pomedzi roztrúsené domy na začiatku palisád, a znova čosi povedal po francúzsky.

Dočerta, pomyslel som si, budem sa musieť naučiť ich reč, inak neprežijem. „Chce, aby som šiel hore?“ spýtal som sa dievčiny.

„Áno.“ Po panovačnosti už nebolo v jej hlase ani stopy, akoby si uvedomila, že jej moc má hranice. Mohla zariadiť, aby ma prestali biť, nie však zmeniť môj osud zajatca.

Bez odporu som zniesol úder do chrbta, ktorý mi uštedril Čižma a päšť. „Ako sa voláš?“

„Isabel!“ ozval sa spoza palisád akýsi hlas. Ženský, prenikavý a nešťastný. „I-sa-bel!“

Dievčaťu sa na tvári mihol šibalský úsmev. „Isabel. Isabel de Clare.“

Môj inštinkt bol správny. Po druhý raz som sklonil hlavu, tentoraz ochotnejšie, lebo dievča malo srdce na správnom mieste. Potichu, aby ma nepočuli írski členovia posádky, som povedal: „Dlhujem ti poďakovanie, lebo ten *amadán* by ma bol rozkopal na kašu.“

Zachichotala sa. „Dávaj si pozor, ako budeš FitzAldelma oslovovať. Hovorí trocha po írsky.“

„Nerozumie ani slovo.“ Presvedčený, že zakrátko budem večerať vo veľkej sieni, napoly som sa otočil. „Však, *amadán*?“